

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЕЊАЗ СРПСКИ.

На предлог Нашег Министарског Савета,

Имајући на уму: да смо Нашом прокламацијом од 1. Децембра 1877. год. прогласили рат Отоманској Порти и да смо позвали народ Српски на оружје за ослобођење и независност, чему наш народ од Косова тежи и за што се бори;

Узимајући у обзир, да је неки део српских земаља ослобођен;

Узимајући поред тога у обзир и изјаву поднету од општина у ослобођеним пределима о преданости њиховој Владаоцу Српском;

Желећи да се испитају, сазнају и по могућству задовољавају потребе становништва у ослобођеним пределима, што захтева времена и мира;

А желећи опет да становници ослобођених предела од почетка осете благодети законитог реда, слободе и правде,

Нашли смо за добро,

На основу члана 56. Устава,

Поставити и постављамо следећи:

ПРИВРЕМЕНИ ЗАКОН

О УРЕЂЕЊУ ОСЛОБОЂЕНИХ ПРЕДЕЛА.

ГЛАВА ПРВА

О општинама.

Члан 1.

Свако село, варошица или варош, што се затекло као општина, остаје и од сад тако.

Члан 2.

Но ако која од досадањих општина не би могла да и од сад остане општина, онда ће ереска власт, по саслушању одабранијих кућних старешина, распоредити општине према потреби.

Члан 3.

После једанпут извршеног пописа, свако мењање у саставу и називу општине, бива по одобрењу министра унутрашњих дела.

Члан 4.

У свакој општини има општинска власт.

Члан 5.

Општинску власт извршује кмет. Кмету се придају у помоћ за извршење општинске власти један или више помоћника, а по потреби и писар и други служитељи.

Старији помоћник заступа кмета по потреби.

Члан 6.

Општинског кмета, кметовске помоћнике и писара поставља и замењује ереска управна власт између одабраних кућних старешина у општини.

Где је потреба могу се узети и други способни вредни и поштени људи, који хоће да се настане у општини.

Члан 7.

Кмет узима у општинску службу једног или више пандура, колико и које одобри ереска власт.

Члан 8.

Општинска власт у општини управља свима општинским пословима и општинским имањем, извршује полицајску и управну власт и свршује све државне послове, који се од општине траже.

Кад у општини или за општину нема особеног војног старешине, кмет извршује и дужност војног старешине.

Члан 9.

Општински кмет суди у општини становницима за мале парнице грађанске између приватних и за мале иступне кривице.

Члан 10.

У мале парнице грађанске спадају парнице између приватних за опредељену вредност до педесет динара.

Члан 11.

У мале иступне кривице спадају оне иступне кривице, за које по нахођењу општинске власти и по месном обичају кривац подлежи казни до пет дана затвора, или до педесет динара новчане казне и ма коликој накнади.

Члан 12.

Општински кмет суди по души, по памети и по правди.

Члан 13.

Поступање у парницама и пресуђивање код општинског кмета бива усмено и кратко, и одмах се казује како је пресуђено.

Уједно општински кмет, који је решио или пресудио, одређује парничару рок, до кога може да се жали ереској власти.

Члан 14.

Општинска власт упућује већој власти све веће грађанске парнице, ако их не може помирити или поравнати, као и веће кривице, које изналази и хвата.

Члан 15.

С погледом на досадањи обичај, ереска власт, по саслушању општинскога одбора и одобрењу мивистра финансије, одредиће плату кметовима, помоћницима, писару и пандурима, и та плата улази у потребе општинске.

У те потребе улазе и плате звања или служби, које у општини буду по одобрењу или наређењу закона или државне власти.

Члан 16.

Све потребе општинеке и трошкови подмирују се прирезом општинским, по одобрењу или наређењу министра финансије.

Члан 17.

Ванредне војне потребе и трошкови у општини подмирују се ванредно у стварима или прирезу по наређењу војне власти и одобрењу министра војног или главног интенданта врховне команде.

Члан 18.

Среска власт саслушаће кућне старешине на општинском састанку, и саставиће општински одбор од пет или десет или петнаест општинара, према томе како је општина мања, која има мање од двеста, средња, која има више од двеста, и већа, која има више од пет стотина пореских глава.

Члан 19.

Овај одбор скупљаће се на позив и под председништвом кмета или среског начелника, и помагаће својим саветом општинској и среској власти.

Члан 20.

Служба општинара бесплатна је.

ГЛАВА ДРУГА

О срезовима.

Члан 21.

Свака општина припада неком срезу.

Члан 22.

С погледом на садању деобу и на потребу народа, саставиће се општине у срезове.

Члан 23.

Простор и име среза и главно место становања среске власти одређује се и мења Указом.

Члан 24.

У сваком срезу има среска власт.

Члан 25.

Среску управну и полицијску власт извршује срески начелник.

Члан 26.

Среског начелника поставља Књаз на предлог министра унутрашњих дела.

Члан 27.

Среска власт извршује у срезу све државне послове, и надзирава, руководи и исправља, а по потреби и замењује радњу општинеке власти у свима њеним пословима.

Кад у срезу нема особеног среског војног старешине, срески начелник извршује и његову дужност.

Члан 28.

Среска власт, по жалби или по званичној дужности, прегледа и потврђује или преиначава пресуде и решења општинске власти у грађанским парницама или у кривицама.

Члан 29.

Среска власт суди за све иступне кривице, које подлеже општинској власти, или, прелазећи круг општинске власти, по обичају места потпадају под казну до тридесет дана затвора или до једну стотину и педесет динара повчане казне и ма колику накнаду.

Среска власт кад пресуди или реши, одређује парничарима рок до кога се могу жалити окружној власти.

Члан 30.

Среска власт све парнице грађанске, за које није надлежна општинска власт у првом а она у другом степену, ако их не може ни сама помирити или поравнати, упућује среском судији.

Члан 31.

Тако исто среска власт све преступне и све злочине кривице, које не подлеже ни општинској ни среској власти, како их од општинске власти

прими или сама сазна и ухвати, пошто учини најнужније извиђење, предаје среском судији.

Члан 32.

Срески начелник има потребан број писара, који га по потреби или по наредби заступају.

Члан 33.

У сваком срезу биће и срески судија, кога поставља Њаз на предлог министра правде.

Срески судија има писара, који га потпомаже и по потреби или наредби заступа.

Члан 34.

Сваком среском судији придаће се по три члана и два заменика, које ће сваке године изабрати среска власт из општинских власти или општинских одбора.

Служба изборних чланова обвезна је и бесплатна.

Члан 35.

Среске изборне чланове, позива када треба за суђење, срески судија.

Члан 36.

Срески судија суди све грађанске парнице и кривице, које не припадају општинској или среској власти.

Члан 37.

Срески судија суди у свакој грађанској парници, ма да би по вредности припадала општинској власти, кад год је ма која парнична страна држава, или округ, или терез, или општина, или каква јавна установа, или кад их се парница тиче.

Члан 38.

Срески судија свршује и друге послове, које у Србији раде окружни судови или њихови чланови.

Члан 39.

У сваком грађанском спору између приватних може свака парнична страна захтевати да са среским судијом суде и изборни чланови.

Свака парнична страна, кад суђење припада среском судији, са изборним члановима, може по једног од изборних чланова да замени својим избором.

Члан 40.

За све остале парнице и случајеве и грађанске и кривичне, као и у случају члана 37. суди сам срески судија.

Члан 41.

Суђење код среског судије бива усмено и јавно, и у грађанским и у кривичним делима, осим кад јавни морал или општа потреба не допуштају јавни претрес.

Члан 42.

Кад срески судија суди са изборним члановима, пресуда се изриче по већини гласова.

Ако су подједнако подељени, решава она страна на којој је председник.

Члан 43.

Срески судија и изборни чланови решавају по савести, по убеђењу и по знању правде и обичаја народног.

Члан 44.

Чим је пресуђено, срески судија исказује како је пресуђено, и зашто је тако пресуђено.

И писмену пресуду даће парничару, који хоће.

Члан 45.

Срески судија прима од полицајне среске власти све преступне и злочине кривце.

Срески судија дужан је приметити на поступак и суђење и војно кривично дело, које му упути војна власт.

Члан 46.

Поступак среског судије у кривичним делима у истраживању, ислеђивању, испитивању и коначном претресу бива по пуној власти судије.

Судија ће судити и пресуду изрицати по својој савести и убеђењу, које је поцрпио из укупног извађаја и прибраних доказа; но у пресуди дужан је

свагда изложити разлоге, на којима своје мишљење оснива.

Судија ће осуђивати на казни по војно-судском законнику од 8. Априла и 17. Јунија 1876. (у зборнику закона и уредаба XXIX на страни 447—623) по додацима од 11. и 23. Августа 1876. (Зборник XXIX стр. 662. и 664) и по изменама и допунама од 8. Децембра 1877 год. (Српске Новине бр. 282.)

Члан 47.

Срески судија после сваког исказа грађанске или кривичне пресуде одредиће парничарима и кривцу рок, до кога се може жалити великом судији.

Пресуду на смрт слаће по званичној дужности великом судији.

Члан 48.

Плата са додацима и срескоме начелнику и судији и писарима одређује се привременим законом, а улази у среске ванредне потребе.

У те потребе улазе и плате звања или служби, које у срезу буду по одобрењу или наређењу закона или државне власти, као и станови среских власти, канцеларијски трошкови и издржавање среских завода.

Члан 49.

Све среске потребе и трошкови редовни и ванредни подмирују се прирезом на срез по наређењу или одобрењу министра финансије.

Члан 50.

Ванредне војне потребе и трошкови у срезу подмирују се ванредно у стварима или прирезу по наређењу војне власти а одобрењу министра војног или главног интенданта врховне команде.

ГЛАВА ТРЕЋА

О о к р у ж и м а.

Члан 51.

С погледом на досадању деобу и потребу народа саставиће се срезови у округ.

Члан 52.

Простор и назив округа, и главно место становања окружне власти, одређује се и мења законом.

Члан 53.

У сваком округу биће окружна власт.

Члан 54.

У окружним варошима, које нису стављене ни у који срез, извршује окружна власт уједно и среску власт.

Члан 55.

Окружну власт, управну и полицијску, извршује окружни начелник с потребним помоћницима; за сад са казначејом за финансијске и економне послове и писаром.

Члан 56.

Књаз поставља окружног начелника на предлог министра унутрашњих дела, а окружног казначеја на предлог министра финансија.

Члан 57.

Окружна власт извршује управну и полицијску власт и свршује све државне послове у округу преко ереских и општинских власти, надзирава, руководи, исправља, а по потреби и замењује ереску власт и општинску.

Кад у округу нема особеног војног окружног команданта, окружни начелник извршује и његову дужност.

Члан 58.

Окружна власт, по жалби или по званичној дужности, прегледа и потврђује или преиначава пресуде општинске и ереске полицијске власти у кривама.

Члан 59.

Окружна власт суди за све иступне кривиде, које подлеже општинској власти, или, прелазећи круг општинске власти, по обичају места потпадају под казну до тридесет дана затвора или до сто и педесет динара повчане казне и ма колику накнаду-

Члан 60.

Окружна власт, кад реши или пресуди, казује парничарима, да се не могу даље жалити.

Члан 61.

У сваком округу биће за судске послове један велики судија са писаром, који ће му помагати. Њих поставља Књаз на предлог министра правде.

Судску власт ереског судије извршује у окружној вароши, која није у који срез стављена, онај ерески судија, коме се та дужност повери указом, или који се нарочито постави.

Члан 62.

Сваком великом судији придаће се по пет изборних чланова и три заменика, које ће сваке године изабрати окружна власт из општинских власти или одбора.

Члан 63.

Служба изборних чланова обавезна је и бесплатна.

Члан 64.

Велики судија извршаваће судску власт над суђењем и решавањем ереских судија самих или са изборним члановима, коју извршује апелациони и касациони суд.

Члан 65.

Чланови: 35. (о позивању изборних чланова), 39. (кад суде и изборни чланови и о замена изборног члана избором парничарским), 40. (о чему суди сам судија), 41. (о усмености и јавности), 42. (о решавању по већини), 43. (о решавању по савести), 44. (о исказу шта је пресуђено и о давању пресуда), и 46. (о поступку и пресуђивању у кривичним делима) важе и за великог судију.

Члан 66.

Пресуде великог судије извршне су.

Члан 67.

После сваког исказа пресуде, велики судија казује парничарима и осуђенима да се даље не могу жалити. И одмах преко средског судије шаље кривичне пресуде средској полицајној власти на извршење.

Члан 68.

Плата са додатцима чиновника и званичника окружних одредиће се законом, а улази у ванредне потребе округа.

У те потребе улазе и плате звања и служби, које буду у округу по одобрењу или наређењу закона или државне власти, као и станови окружних власти, канцеларијски трошкови и издржавање завода окружних.

Члан 69.

Све потребе округа и трошкови редовни и ванредни измириваће се прирезом на округ по одобрењу или наређењу министра финансије.

Члан 70.

Ванредне војне потребе и трошкови у округу подмирују се ванредно у стварима или прирезом по наређењима војне власти, а одобрењу министра војног или главног интенданта врховне команде.

Члан 71.

Полицијске и управне власти општинске, средске и окружне, у смотрењу реда и управе, стоје под министром унутрашњих дела, а у смотрењу стручних послова под налозима онога министра, у којегу струку посао снада.

Члан 72.

Судије средске и окружне стоје под министром правде.

Члан 73.

По за војне потребе, а за време рата, сви чиновници, званичници и служитељи државни и општински стоје на расположењу војних власти.

ГЛАВА ЧЕТВРТА
Општа паређења.

Члан 74.

Сваки, који се у време ослобођења кога места нашао настањен на њему, као дотле бивши становник тога места, постаје грађанин српски.

Члан 75.

Пред законом равни су сви грађани.

Члан 76.

Закон српски даје заштиту грађанину српском хришћанске као и грађанину српском мухамеданске или које друге законом признате вере.

Члан 77.

Грађанин мухамеданске као и грађанин хришћанске и сваке друге законом признате вере, имају право и слободу на равно извршивање верозаконских обреда вероисповеди своје.

Члан 78.

Хришћани источне вере стоје под духовном управом Митрополита српског, који управља или непосредно за време, или преко епархијског архијереја, који се постави по закону српском и канонском.

Члан 79.

И странци у ослобођеним пределима уживају заштиту закона.

Члан 80.

Сваки способан грађанин стоји под обвезом војене службе.

Члан 81.

Редован државни данак и редовни државни прирези, као и општински прирез и други узаконени приходи држави или општини или на школе или на болнице, разрезиваће се и наплаћивати редовно по постојећем закону, и што је за државу улазиће у државну, а што је за округ, срез или општину улазиће у њихове касе.

Члан 82.

Таксе законима одређене наплаћиваће се начином, који пропише министар финансије.

Члан 83.

Такса која припада за послове, који су били код општинске власти, но који ма по ком узроку дођу и пред државну власт, наплаћује се само за државну касу.

Члан 84.

Министар финансије саставиће уједно целокупан извод свију такса из разних закона, па ће то саопштити властима у ослобођеним пределима.

Моћи ће при том учинити сходне измене.

Члан 85.

Свако имање, које није ни приватног грађанина ни правних лица ни општина, — сматра се за државно.

Члан 86.

Државно имање потпада под надзор или управу дотичног министра.

Члан 87.

Кад за какав случај нема правила у овом закону, а нема ни народног обичаја, по коме би власт поступила или решила, онда, ако нема ни разлога месног како да уради, она може основати своје решење на ериском закону, ако је сходан за случај.

Члан 88.

Овај закон ступа у живот данас.

ГЛАВА ПЕТА

Прелазна наређења.

Члан 89.

По овом закону расправиће се и пређашња не-свршена дела.

Члан 90.

Док се не изда решење о саставу општина у срезове и срезова у округе, министар просвете и црквених дела, члан владе уз Књаза у главном стану, одредиће предписом, по захтеву војених власти а одобрењу Књажевом за ослобођена места старешине између државних чиновника, које ће му остали министри ставити на расположење, који ће држати ред и сигурност у повереном месту и пределу, стајати под наредбама његовим и њему извештаје подносити и извршивати војна требовања по наређењу војних власти а одобрењу главног интенданта врховне команде.

По прибраном сазнању министар, члан владе уз Књаза у главном стану, известиће министарски савет ради извршења закона о саставу срезова и округа и постављању власти.

У случају повратка министра члана владе из главнога стана пре састава општина у срезове или срезова у округе — сваком министру припада извршавање дотичне дужности.

Препоручујемо Нашем министарском савету, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

У Нашу 3. Јануара 1878.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

(М. П.)

*Видео и ставило државни печат,
курар државног печата,
министар правде,*

Јеврем Грујић с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник*

С. Грујић с. р.

ДОДАТАК

члану 6. правила о снабдевању војске од кућа у ратне доба.

У члану 6. „правила о снабдевању војске од кућа у ратне доба“ прописано је, да средња аманетна пошта, осим преобуке и обуке, прима да носи својим војницима и друге предмете одела и понуде, но да пакет не буде тежи од једне ока и по.

При прописивању ових правила, министар војни имао је на уму само пошлагање стиглијих ствари, а нарочито понуде и преобуке па је с тога и прописана онаква тежина пакета.

Но како се видело, да се војсци хоће да шаљу и веће ствари, и осим преобуке и понуда у једу, и како су министр у војском деланца питања смеју ли се примати и тежи пакети, то је министар војни решио: да се члану 6. речених правила дода још и ово:

„За хаљине, које се војсци имају слаати, тежина може изнети до 6 ока.

Ради бржег одривања ствари, општине могу у својој средини изабрати нарочита лица, по којима би ствари сладе, но у таквом случају та лица треба да имају увек објаву од dotyчне поличне власти.*

Ово решење саопштава се.

Е.Н. 217

4. Јануара 1878.

У Београду.

Министар војни, пуковник

С. ГРУЈИЋ.